

Hevesi Attila köszöntése

Minél idősebb az ember, annál inkább úgy érzi, hogy az idő felgyorsul, az évek mintha gyorsabban szaladnának, mint korábban. És valóban, mintha csak „tegnap” lett volna, amikor Miskolcon – akkor oly tekintélyesnek tűnő – betöltött 70. évét ünnepeltük, és máris itt a következő évforduló, a 75. születésnap.

Életéről, munkásságáról korábbi köszöntők már részletesen beszámoltak. Ezek ismétlése talán felesleges lenne, kivéve azt, amit egész pályafutása kapcsán mindenképpen és legfőbbképpen ki kell emelni: HEVESI ATTILA elsősorban tanár. Nem mintha ez lebecsülése lenne kutatói – elsősorban karsztkutatói – tevékenységének, amiben szintén kitűnő eredményeket ért el, de akik közelről ismerik, azok tudják, hogy a tudás, az ismeretek átadása életének fő célja és egyik fő öröme. Jól ismert, hogy középiskolai tanítványai közül milyen sokan lettek maguk is földtudósok, és nemcsak földrajzosok, hanem geológusok, geofizikusok, térképészek is. A köz- és felsőoktatásban eltöltött tanári éveit során minden tanítványa érezhette, hogy milyen kiváló tanítási képességgel rendelkezik, és a magyar földrajzi szakma a mai napig bánhatja, hogy évtizedeken át csak epizódszerepeket kapott a földrajztanár szakos egyetemi hallgatók módszertani felkészítésében. Persze ne tagadjuk – és remélhetőleg ezt senki sem tekinti ünneprontásnak –, hogy szókimondása, a fennálló rendszerrel való szembenállása és elveihez való, időnként bármiféle megegyezést igencsak megnehezítő ragaszkodása is szerepet játszott mellőzésében.

E sorok írója talán legszívesebben arra az időszakra emlékezik, amikor Miskolcon egy elvetélt egyetemalapítási kísérlet keretében – az Ünnepelt meghívására – maga is részt vehetett egy új földrajzi képzés megindításában és első néhány évének oktatási feladataiban, így közelről láthatta a szervezés hősies munkáját. Szinte hihetetlen, milyen elkötelezettséggel, lelkesedéssel és örömmel látott hozzá a feladat megoldásához. A volt pártbizottsági épület rövid idő alatt földrajzi műhellyé formálódott, és az általa oktatott hallgatók túlnyomó többségének tudásszintje semmivel sem maradt el az egyetemek és tanárképző főiskolák hallgatóiétól – csak hát aztán jött a nagy pofon, kiderült, hogy a képzések soha nem lesznek akkreditálva... De nem adta fel, addig harcolt, míg sikerült elérnie, hogy az „igazi” miskolci – akkor még Nehéziparinak nevezett – egyetemre átmentse a képzést és legalább a tehetségesebb hallgatókat. Ma már természetes, hogy nagy egyetemeink sorában Miskolcon is van földrajzos képzés; ennek létrejöttében persze más kitűnő kollégák is jelentős szerepet játszottak, de azért nyugodtan kijelenthetjük: HEVESI ATTILA nélkül talán még ma is fehér folt lenne az egykori iparváros a magyar felsőfokú földrajzoktatás térképén.

Sokoldalú munkásságának számos részletét lehetne még dicsérettel említeni; ebből itt és most két részterületet érdemes és szükséges még feltétlenül kiemelni.

Az egyik a földrajztudomány történetének kutatása. A tudománytörténet – legyünk őszinték – szakmánk egyik igen mostohán kezelt, és az impakt faktorok és a publikációk hajhászásának bővületében élők körében meglehetősen le is nézett területe. Ő azonban nem így gondolkozott, és – nem kevés időt áldozva az írásos és egyéb történeti források felkutatására – számos egykori, a geográfia és rokontudományai terén maradandót alkotó személyiség munkáját tárta fel, és ismertette különböző kiadványokban megjelent közleményeiben a szakmai közvéleménnyel. Nagy kár, hogy ennek csak egy rövid összefoglalása jelent meg a Pannon Enciklopédia Magyarország földjével foglalkozó kötetében, és az igazi nagy, összegző tudománytörténeti munka megírása még várat magára.

A másik kiemelendő terület az a hősies és sokak által idegenkedéssel fogadott küzdelem, amit a magyar szaknyelv megőrzése, illetve a szaknyelv magyarítása érdekében folytat évtizedek óta. Ha valahol úgy érezheti, hogy veszett fejsze nyelét fogta, akkor ez a terület biztos azok közé tartozik – elég csak kinyitni egy mai fiatal kutató doktori értekezését, vagy más közleményét,

hogy már egy oldal elolvasása után visszarettenjünk az idegen szavak hemzsegésétől. (Persze ez nemcsak a kutatókra igaz, hanem egész közéletünkre, erre számtalan példa felhozható; közülük talán említsünk meg egy – tudományunk szempontjából is jelentős – esetet, mégpedig azt, hogy manapság, amikor éghajlatunk változása súlyos megoldandó kérdések egész sorát veti fel, és ez szerencsére mindinkább megjelenik a közgondolkodásban is, a változás tárgyát képező fogalom szép magyar „éghajlat” szavát nyugodtan kikísérhetjük a temetőbe és sírjára egy keresztet állíthatunk, hiszen „éghajlat” már nincs, csak „klíma”). De visszatérve a tudományos szaknyelvre, igyekezett régebbi szép szakkifejezéseket is visszahozni a köztudatba (pl. a 'paleomágnesség' helyett 'hajdandelejesség'), sajnos nem sok sikerrel. A számára kedves felszínalaktan terén is következetesen ragaszkodott a régi magyar nyelvalakokhoz, illetve próbálta a nemzetközi szakszavakat magyar kifejezésekkel felváltani. Nyilvánvaló, hogy senkinek sem könnyű a már rögzült nyelvi fordulatokat kevésbé megszokottakkal helyettesíteni, ennek ellenére kár, hogy javaslatainak nagy része süket fülekre talált. Még nagyobb kár, hogy ennek az apostoli munkának a fiatalok körében nem látszik követője...

E rövid köszöntés zárásaként mi mást is kívánhatunk HEVESI ATTILÁNAK, mint hogy Isten éltesse még sokáig jó erőben és egészségben, továbbra is oktassa tudományunk minden csínját-bínját a miskolci hallgatóknak, és sikeresen folytassa és összegezzen megkezdett kutatásait!

Horváth Gergely, Budapest